

Sytuacja myśliwych w świetle nowelizacji Ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji - wybrane zagadnienia

Wprowadzenie

Przystępując do Unii Europejskiej, Rzeczpospolita Polska zobowiązała się do przyjęcia dorobku prawnego Unii, a także do transpozycji prawa unijnego, które będzie wydawane po wstąpieniu jej w szeregi wspólnoty. W konsekwencji wyraziła zgodę na bezpośrednie stosowanie regulacji unijnych oraz dostosowywanie zmian prawa krajowego do wspólnotowych rozwiązań. W odniesieniu do broni i amunicji najważniejszymi aktami prawnymi, do których Polska musiała dostosować swój porządek prawny, były: dyrektywa w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni¹ oraz Europejska Konwencja o kontroli nabywania i posiadania broni palnej przez osoby fizyczne (ostatecznie jednak nie została przez Polskę ratyfikowana). Obecnie kluczowe znaczenie dla polskiej ustawy ma dyrektywa 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni (Dz.Urz. UE L 1795 z 8.07.2008), a dokładniej uj-

¹ Dyrektywa Rady 91/477/EWG z dnia 18 czerwca 1991 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni (Dz.Urz. WE L 256 z 13.09.1991).

mując – dyrektywa ją nowelizująca². Nowy akt prawny, uchwalony przez Parlament Europejski i Radę Unii Europejskiej, zobligował polskiego ustawodawcę do znówelizowania rodzimej Ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz.U. z 2004 r. Nr 52, poz. 525 z późn. zm.). Nowe prawo wprowadza między innymi przepisy klasyfikujące broń palną, regulacje dotyczące Europejskiej karty broni palnej, a także przepisy dotyczące nabywania i przewozu broni palnej w Unii Europejskiej. W przypadku polskich myśliwych zmiana ustawy o broni i amunicji otworzyła zupełnie nowe możliwości posiadania i korzystania z broni myśliwskiej.

Broń palna

Mówiąc o ustawie o broni i amunicji, rzeczą istotną jest zdefiniowanie jej podstawowych pojęć. Stara definicja broni palnej została całkowicie zastąpiona nową, która głosi, iż w rozumieniu ustawy bronią palną jest każda przenośna broń lufowa, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może być przystosowana do miotania jednego lub większej liczby pocisków bądź substancji w wyniku działania materiału miotającego. W drugiej części tego przepisu możemy przeczytać, iż za dający się przystosować do miotania jednego lub większej liczby pocisków bądź substancji w wyniku działania materiału miotającego uznaje się przedmiot, który ze względu na swoją budowę lub materiał, z którego jest wykonany, może być łatwo przerobiony w celu miotania. Wczytując się w definicję legalną, należy wskazać, iż bronią palną jest:

- broń lufowa,
- przedmiot, który miota, jest przeznaczony do miotania lub może być przystosowany do miotania pocisków,
- przedmiot, który miota w wyniku działania materiału miotającego.

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/51/WE z dnia 21 maja 2008 r. zmieniająca dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni (Dz.Urz. UE L 179/5 z 08.07.2008).

Zatem, aby określony przedmiot uznać za broń palną, musi on mieć lufę. Lufą nazywa się główną część broni palnej, nadającą pociskowi kierunek lotu i prędkość początkową³. W zależności od rodzaju broni palnej lufa może być gwintowana bądź gładkościenna. W świetle ustawy bronią nie będzie zatem przedmiot, który ma lufę, ale nie miota lub nie jest zdolny do miotania. Prawodawca określił broń palną jako rzecz miotającą bądź zdolną do miotania pocisków lub substancji. Miotać, na gruncie języka polskiego, znaczy tyle, co nadawać jakiemuś przedmiotowi dużą prędkość, wprawiać go w ruch tak, by przebył pewną odległość⁴. Należy zwrócić uwagę na to, że wprawianie pocisku lub substancji w ruch ma nastąpić na skutek działania materiału miotającego. W ustawie o broni i amunicji nie znajdziemy legalnej definicji materiału miotającego, jednak należy przyjąć, iż może to być każdy materiał, który jest zdolny do wytworzenia takiej ilości gazów, która pozwoli na wprawienie w ruch pocisku lub substancji⁵. Reasumując, znowelizowane pojęcie broni palnej charakteryzuje się większym niż poprzednia definicja stopniem ogólności, przez co obejmuje znacznie szerszy krąg desygnatów nazwy broń palna. Należy pamiętać o tym, że zaliczenie jakiegoś przedmiotu do broni palnej zależne jest od wystąpienia wszystkich trzech elementów łącznie. Ponadto pomocną w określeniu broni palnej jest norma art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o broni i amunicji. Ustawodawca zawarł w tym przepisie definicję zakresową broni palnej, która nakazuje zaliczyć do niej poszczególne jej rodzaje. W katalogu tym znajduje się między innymi myśliwska broń palna.

Myśliwska broń palna przed nowelizacją definiowana była przez rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji w sprawie rodzajów szczególnie niebezpiecznych broni i amunicji oraz rodzajów broni odpowiadającej celom, w których może być wydane pozwolenie na broń (Dz.U. 2000 r. Nr 19, poz. 240 z późn.

³ M.P. Krzemień, *1000 słów o łowiectwie*, Warszawa 1986, s. 84.

⁴ <<http://slovníki.gazeta.pl/pl/miotać>> [stan na 28.12.2011].

⁵ A. Babiński, R. Kępiński, *Broń i amunicja, reglamentacja i odpowiedzialność*, Szczecin 2007, s. 19.

zm.). Delegację ustawową pozwalającą na uregulowanie znaczenia komentowanego terminu zawarto w art. 10 ust. 5 ustawy o broni i amunicji. Rozporządzenie określało broń używaną do celów łowieckich w sposób negatywny. Paragraf 5 stanowił, iż do broni myśliwskiej nie można zaliczyć:

- broni automatycznej,
- pistoletów i rewolwerów,
- broni wojskowej, która stanowiła lub stanowi uzbrojenie wojska, policji i innych formacji uzbrojonych,
- broni boczego zapłonu,
- broni o lufach gwintowanych, przeznaczonej do strzelania amunicją charakteryzującą się energią pocisku mniejszą niż 1000 J w odległości 100 m od wylotu lufy,
- broni z lufą wkładkową, zmieniającą kaliber tej broni, z wyjątkiem przypadków, gdy lufa wkładkowa stanowi dodatkowe fabryczne wyposażenie danego egzemplarza broni.

Nowelizacja ustawy o broni i amunicji zmieniła treść art. 10, przez co rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji straciło moc obowiązującą. W konsekwencji jedynym aktem prawnym regulującym pojęcie myśliwskiej broni palnej było rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz, wydane przez ministra środowiska na podstawie art. 43 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz.U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066 z późn. zm.). Przepisy te definiowały broń myśliwską jako broń o lufach gładkich lub gwintowanych o kalibrze minimum 5,6 mm, strzelającą pociskami półpłaszczowymi o energii minimum 1000 J w odległości 100 m od wylotu lufy. Do broni myśliwskiej jednorazowo załadować można było maksymalnie sześć pocisków, natomiast w przypadku broni samopowtarzalnej magazynek mógł zawierać najwyżej dwa naboje. Rozporządzenie ministra środowiska nie wspominało nic o rodzaju ani typie broni myśliwskiej. Jedynym wprost zakazanim rodzajem broni była broń czarnoprochowa. Przepisy jednocześnie milczały w przedmiocie rejestracji do celów łowieckich broni krótkiej, której to posiadanie na gruncie ustawy o broni i amunicji sprzed noweli-

zacji było zabronione. Konsekwencją braku owej regulacji była możliwość nabywania i rejestrowania przez myśliwych broni krótkiej, która zdolna była do wystrzelenia pocisku o odpowiednio dużej energii kinetycznej w odległości 100 m od wylotu lufy (1000 J). Sytuacja ta rodziła wiele kontrowersji, gdyż w przypadku braku normy regulującej zasady i metody badania energii pocisków jedynym punktem odniesienia w stosunku do energii pocisku była deklaracja producenta amunicji.

Z okoliczności, które nastąpiły po nowelizacji ustawy o broni i amunicji, należy przyjąć, iż możliwość używania do celów łowieckich broni krótkiej potraktowana została przez ustawodawcę jako luka w prawie. W konsekwencji od 14 grudnia 2011 r., na skutek zmiany rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz (Dz.U. z 2003 r. Nr 61, poz. 548 oraz Dz.U. z 2010 r. Nr 186, poz. 1250), minister środowiska w sposób wyraźny zakazał rejestrowania do celów łowieckich broni krótkiej (pistoletów i rewolwerów), stanowiąc w art. 3 ust. 1: do wykonywania polowania oraz odstrzału zwierząt stanowiących nadzwyczajne zagrożenie dla życia, zdrowia lub gospodarki człowieka dopuszczona jest wyłącznie myśliwska broń palna długa centralnego zapłonu, o lufach gwintowanych lub gładkich, z wyłączeniem broni czarnoprochowej, pistoletów i rewolwerów, z której po maksymalnym załadowaniu można oddać najwyżej sześć pojedynczych strzałów, z tym że do magazynka broni samopowtarzalnej można załadować jednorazowo najwyżej dwa naboje.

Z powyższego przepisu wywieść należy, iż intencją prawodawcy było kategoryczne wykluczenie ze zbioru myśliwskiej broni palnej między innymi pistoletów i rewolwerów. Minister daje temu wyraz poprzez bezpośrednie wskazanie, iż do polowania dopuszczona zostaje wyłącznie myśliwska broń palna długa, nadto w dalszej części przepisu wyłącza z jej zakresu pistolety i rewolwery.

Wśród nowych regulacji zabrakło jednak miejsca dla broni wojskowej, która stanowiła lub stanowi uzbrojenie wojska, policji i innych formacji uzbrojonych, a także brak jest przepisów dotyczących posiadania przez myśliwego broni z lufą wkładkową. Tym samym

prawodawca zrezygnował ze stosowania przepisów, które na gruncie ustawy o broni i amunicji sprzed nowelizacji stanowiły co prawda potencjalne zagrożenie dla niestosujących się do nich posiadaczy broni, lecz w rzeczywistości były martwą i nieegzekwowaną regulacją⁶.

Amunicja i istotne części broni palnej

Kolejnymi zmianami przepisów ogólnych ustawy o broni i amunicji, istotnymi z punktu widzenia myśliwego, są nowelizacje przepisów dotyczących zdefiniowania amunicji oraz istotnych części broni.

Pojęcie amunicji zostało określone w art. 4 ust. 3 ustawy o broni i amunicji. Zmiana przepisu w stosunku do poprzedniej regulacji jest niewielka i zastępuje pojęcie naboju scalonych i naboju ślepych ogólną nazwą „naboje”. Nowa regulacja ma jednak charakter znacznie szerszy niż poprzednia. Ponadto, pomocnym w określeniu pojęcia amunicji może być art. 5 ust. 3, który reguluje kwestie związane z istotnymi elementami amunicji. Zgodnie z treścią przepisu, istotne części amunicji to pociski wypełnione materiałami wybuchowymi, chemicznymi środkami obojędnymi lub zapalającymi albo innymi substancjami, których działanie zagraża życiu lub zdrowiu, spłonki inicjujące spalanie materiału miotającego i materiał miotający w postaci prochu strzelniczego. Oznacza to, że takie elementy amunicji, jak proch czy spłonka, której działanie może powodować procesy chemiczne, w wyniku których dochodzi do miotania pocisku, podlegają reglamentacji. Za istotne elementy amunicji nie mogą być jednak uznane łuski ze „zbitą” spłonką, a także pociski pozbawione materiału detonującego⁷.

⁶ J. Lewandowski, *Nowa ustawa o broni*, „Łowiec Polski” 2011/4, nr kolejny 1979, s. 24.

⁷ <<http://www.gazetapolicyjna.policja.pl/archiwum/2004/s13a1.html>> [stan na 28.12.2011].

Amunicję do myśliwskiej broni palnej definiuje wspomniane rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz. W świetle tych przepisów myśliwską amunicją dopuszczoną do wykonywania polowania jest amunicja osiągająca minimum 1000 J w odległości 100 m od wylotu lufy, a minimalny kaliber pocisku, jaki możemy załadować do broni gwintowanej, to 5,6 mm. Prawodawca nie wyznacza górnej granicy energii pocisku. Amunicja w zależności od gatunku zwierzyny, na którą polujemy, może być pełnopłaszczowa bądź półpłaszczowa, śrut natomiast nie może przekraczać 4,5 mm średnicy.

Niezbędnym w przedmiotowej sprawie jest także opis art. 5 ust. 1, który stanowi, iż gotowe albo obrobione istotne części broni lub amunicji uważa się za broń bądź amunicję. Jednocześnie w ust. 2 zostały wymienione części, którym ustawodawca nadał charakter istotnych. Po znowelizowaniu ustawy o broni i amunicji są to: szkielec broni, baskila, lufa z komorą nabojową, zamek, komora zamkowa oraz bęben nabojowy. Nowelizacja z 5 stycznia 2011 r. dodała do poprzedniego katalogu istotnych części broni komorę nabojową. Jednakże komora nabojowa nie może być traktowana jako istotna część broni, dopóty nie będzie częścią lufy bądź bębna nabojowego. Powoduje to pewną niekonsekwencję, gdyż ustawodawca wyłączył tym samym spod reglamentacji lufę pozbawioną komory nabojowej. Inaczej mówiąc, surówka lufy, czyli stalowy pręt, chociażby nawiercony, zawierający pola i bruzdy⁸, nie jest lufą, nie może być nazwany istotnym elementem broni i można taki wytwór mieć bez konieczności legitymowania się pozwoleniem. Należy jednak pamiętać, iż nadal w świetle przepisów ustawy o broni i amunicji wkładki lufowe zmieniające kaliber broni oraz obrobione i gotowe do użycia lufy (w broni myśliwskiej – wymienne zestawy luf broni kombinowanej i śrutowej) podlegają reglamentacji.

⁸ Gwint – podłużne, spiralne nacięcia przewodu lufy kulowej; pola – części wypukłe przewodu lufy gwintowanej, nadające pociskowi kulowemu ruch obrotowy. Z. Józwiak, K. Biały, *Słownik podstawowych terminów łowieckich i ekologicznych*, Warszawa 1994, s. 37.

Korzyści wynikające ze znowelizowanych przepisów

W świetle nieustannego procesu ujednoczania systemów prawnych między państwami członkowskimi UE, a także pogłębiającej się między nimi współpracy nie sposób nie zauważyć konsekwencji, jakie wypływają z nowelizacji ustawy o broni i amunicji. Nowe regulacje przewidują zmiany w przepisach dotyczących między innymi kupna broni na terytorium państwa należącego do UE, a także przemieszczania się z bronią po terytoriach państw członkowskich, dając tym samym polskim myśliwym przywilej łatwiejszego dostępu do korzystania z broni, a także jej zakupu poza granicami RP.

Artykuł 7a definiuje Europejską kartę broni palnej – w rozumieniu ustawy palnej jest ona imiennym dokumentem potwierdzającym uprawnienie do posiadania broni palnej, wydanym przez właściwy organ państwa członkowskiego Unii Europejskiej, umożliwiającym legalne posiadanie i używanie broni palnej w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej. Dotychczasowa ustawa o broni i amunicji przewidywała, iż Europejska karta broni palnej może być wydana wyłącznie na wniosek osoby zainteresowanej, to jest osoby, która na gruncie prawa polskiego legalnie posiada broń palną. W konsekwencji podmioty takie, jak organizacje łowieckie czy sportowe pozostawały wyłączone spod przedmiotowej regulacji. Nowe przepisy przewidują możliwość ubiegania się o wydanie Europejskiej karty broni palnej wymienionym podmiotom. Znowelizowany art. 10a ust. 1 stanowi, iż na wniosek osoby posiadającej broń palną, zgodnie z wymogami prawa polskiego, lub podmiotów, o których mowa w art. 29 ust. 1 pkt 4, 5 i 7 (m.in. organizacje sportowe i łowieckie), osobom wskazanym przez te podmioty oraz mającym dopuszczenie do posiadania broni właściwy organ policji wydaje Europejską kartę broni palnej.

Znowelizowana ustawa przewiduje też zmiany w stosunku do przepisów mówiących o kupnie broni palnej poza granicami RP oraz pośrednio nakłada na myśliwych (koła łowieckie) nowe obowiązki w przedmiocie prowadzenia działalności gospodarczej, jaką

jest organizowanie polowań dewizowych. Zgodnie z art. 37a ust. 1, w przypadku gdy polski myśliwy zdecyduje się na kupno broni w państwie należącym do UE, nie będzie już musiał przedstawiać zaświadczenia wydanego przez Komendanta Wojewódzkiego Policji, uprawniającego do nabycia określonego rodzaju broni i amunicji, a jedynie wystawioną przez niego zgodę przewozową.

W przypadku natomiast organizacji łowieckich zajmujących się prowadzeniem polowań komercyjnych istotnym będzie art. 42 ust. 2b. Przepis ten obliuguje organizatora polowania do zawiadomienia, na co najmniej 7 dni przed planowanym terminem polowania, Komendanta Wojewódzkiego Policji, właściwemu ze względu na miejsce polowania, o planowanej dacie i miejscu polowania oraz przybliżonej liczbie uczestników.

Jedną z największych, a także bardzo istotnych dla myśliwych zmian jest nowa treść art. 10. Nowelizacja ustawy o broni i amunicji z 5 stycznia 2011 r. praktycznie w całości nadała mu nowe brzmienie. Nadal przepis ten dotyczy wydawania pozwolenia na broń oraz wymienia ważne przyczyny jej posiadania, ale należy zauważyć, że nowa regulacja wymienia warunki, które musi spełnić osoba ubiegająca się o pozwolenie na broń w sposób bardzo precyzyjny i niebudzący wątpliwości interpretacyjnych. W ust. 1 czytamy, iż właściwy organ policji wydaje pozwolenie na broń, jeżeli wnioskodawca nie stanowi zagrożenia dla samego siebie, porządku lub bezpieczeństwa publicznego oraz przedstawi ważną przyczynę posiadania broni. W kolejnych przepisach ustawodawca wymienia cele oraz ważne przyczyny wydania pozwolenia na broń. W zakresie wydawania pozwoleń na broń w celach łowieckich zmienia się niewiele, a zmiany te są spowodowane głównie nowelizacją innych przepisów, o których była już mowa, mianowicie regulacji dotyczących broni palnej dopuszczonej do wykonywania polowań.

Sytuacja myśliwych, a także ich rodzin, staje się korzystniejszą dzięki nowym postanowieniom art. 10 ust. 3 pkt 6. Przepis ten stanowi, iż za ważną przyczynę uzyskania pozwolenia na broń uważa się udokumentowane nabycie broni w drodze spadku, darowizny lub wyróżnienia. Taki zapis umożliwia rodzinie zmarłego myśliwego

zachowanie jego broni bez zawilej procedury i szczegółowego uzasadniania swojego zamiaru. Jest to niezwykle korzystne rozwiązanie, ponieważ do tej pory osoby takie, jak spadkobiercy po zmarłych myśliwych praktycznie nie miały możliwości zachowania broni, chyba że same czynnie uprawiały łowiectwo. W celu odzyskania broni osoby zainteresowane muszą przedłożyć odpowiedniemu organowi dokumenty potwierdzające nabycie broni w drodze spadku oraz, co stanowi w tym przypadku jedyne utrudnienie, zdać egzamin przed komisją powołaną przez właściwy organ policji (art. 16 ustawy o broni i amunicji). Z art. 10 płynie szereg innych korzystnych konsekwencji, które umożliwiają myśliwym ubieganie się i nabywanie nowych jednostek broni myśliwskiej. W świetle tego przepisu myśliwy z łatwością będzie mógł powiększyć kolekcję broni myśliwskiej między innymi o broń podarowaną przez kolegę myśliwego lub broń będącą wyróżnieniem za szczególne zasługi dla organizacji łowieckiej. Wystarczy, iż przedłoży dokument potwierdzający darowiznę lub wyróżnienie odpowiedniemu organowi. W poprzednim stanie prawnym każdy myśliwy, który chciał stworzyć kolekcję myśliwskiej broni palnej, nie musiał, co prawda, zdawać „policyjnego egzaminu”, ale musiał wyczerpująco uzasadniać swój zamiar.

Podsumowanie

W konkluzji należy podkreślić, że niniejsze opracowanie nie wyczerpuje wszystkich zmian związanych z nowelizacją ustawy o broni i amunicji, a jedynie te, które zostały uznane za najbardziej podstawowe i mające znaczenie dla nabywania, posiadania i używania myśliwskiej broni palnej. Nie ulega wątpliwości, że nowe rozwiązania stawiają w lepszej sytuacji myśliwych oraz osoby z ich najbliższego otoczenia, a także dopracowują i dostosowują polskie rozwiązania do europejskich uregulowań. Dzięki wdrożeniu unijnych regulacji polscy myśliwi zyskują możliwość prawie bezkolizyjnego podróżowania po Europie, a także nabywania nowych jednostek broni poza granicami RP. Mogą też tworzyć nowe kolekcje broni poprzez lepsze ułożenie przepisów dotyczących wydawania pozwolenia na broń palną.